

СТАНОВИЩЕ

От **доц.д-р Надежда Илиева**, секция „Икономическа и социална география“, департамент География, Национален институт по геофизика, геодезия и география при БАН

Тема на дисертационния труд: „Геодемографски анализ и прогнозни варианти за развитието и интеграцията на ромския етнос в България“, представен за присъждане на образователна и научна степен „Доктор“, по професионално направление 4.4. Науки за Земята (География на населението и селищата)

Докторант: Кристина Емилова Петрова-Христова

Научен ръководител: доц.д-р Георги Бърдаров

Нормативна уредба: Настоящата рецензия е разработена в съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника на СУ.

Кристина Емилова Петрова-Христова е зачислена със заповед РД 20 – 273/31.01.2018 на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“, като редовен докторант към катедра „Социално-икономическа география“ по научно направление 4.4. „Науки за Земята“, и е отчислен с право на защита със заповед № РД 20-174/28.01.2021 г. на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“. За научен ръководител на докторанта е определен доц. д-р Георги Бърдаров. Дисертационният труд е обсъден на разширено заседание на катедра „Социално-икономическа география“ при Геолого-географски факултет на СУ „Св. Климент Охридски“ и е открита процедура за публична защита. Съгласно Заповед № РД 38 - 195/23.04.2021 г. на Ректора на „Св. Кл. Охридски“ е определен състава на научното жури. Спазени са всички изисквания в документацията.

Кристина Емилова Петрова-Христова е родена на 06.04.1992 г. в гр. София. Получава средното си образование в столичното 32 СУИЧЕ „Св. Климент Охридски“, бакалавърска степен по География в СУ „Св. Климент Охридски“ – 2015 г., магистърска степен – „Планиране и управление на териториални системи“ към катедра „Регионално развитие“ към Геолого-географски факултет на СУ „Св. Климент Охридски“ – 2016 г. и „Управление на човешките ресурси“ към катедра „Регионално развитие“ към Геолого-географски факултет на СУ „Св. Климент Охридски“ – 2017. През периода март 2014 – юни 2014 г. е стажант в Национален институт по геофизика, геодезия и география към БАН, София.

Представеният за рецензиране дисертационен труд е в обем от 260 стандартни страници. В структурно отношение дисертационният труд се състои от четири глави, увод и заключение, като всяка една глава съдържа различен брой подзаглавия в зависимост от съдържанието и целта си. Дисертацията съдържа 12 таблици, 61 фигури, 13 приложения. Използвани са 113 научни източника, от които на кирилица 72, на латиница 24, и 17 интернет сайтове. В разработката се дава ясна представа за съдържанието на труда, поставената цел, основните задачи, използваните методи (описателен, анализ и синтез, сравнителен, исторически, картографски, дедуктивен, анкетни проучвания и теренни изследвания) и получените резултати. Приложенията и графичните материали отлично допълват и илюстрират основните аспекти от анализа. Структурата, съдържанието и съотношението между отделните глави следват логичната последователност на изложението за постигането на поставената цел и разрешаването на формулираните пет задачи в увода.

През последните години не само в България, но и в Европа, и в света като цяло се наблюдава засилване на интереса към проблемите, свързани с етническите общности и по-конкретно към техния брой, демографско развитие, пространствена мобилност и териториално разположение. В нашата страна този интерес, може да се каже, че е най-голям по отношение на ромската етническа група. Проблемите, свързани с тази етническа общност, имат много аспекти и решаването им е твърде сложно. Ситуацията в България се усложнява от обстоятелствата, че тя се нарежда сред страните с най-висок абсолютен брой и относителен дял на роми, от една страна, и от друга – утежненото им социално-икономическо положение, унаследено от миналото. Наблюдават се големи разминавания между броя на ромите, отчетен в официалните преброявания, и научно-емпиричните изследвания в тази насока. Оттук произтича и голямата спекулация по тази тема в публичното и медийното пространство, което допълнително усложнява взаимоотношенията между етническите общности в страната. В медиите се поставят въпроси, свързани с прогнозите относно броя, който ще достигне ромският етнос след години, при условие че раждаемостта при него е значително по-висока от тази на българската общност. В повечето случаи се акцентира на по-високата раждаемост при ромите, която се възприема от околното население като демографска инвазия, като обезпокояваща и нежелана тенденция, застрашаваща бъдещото развитие на българската нация. Именно тези факти определят актуалността на дисертационния труд.

Обемът на дисертационния труд е достатъчен и като съдържание отговаря на поставените за разрешаване научни проблеми. Структурата, съдържанието и съотношението между отделните глави следват логичната последователност на изложението за постигането на поставената цел и разрешаването на формулираните задачи.

Уводът е с обем 8 страници. В него е подчертана актуалността на темата, формулирани са обекта, целта, предмета и задачите на изследване в дисертационния труд. Обект на изследването е ромската етническа група в нейното цялостно културно и социално многообразие. Целта на дисертационния труд е да се изяснят спецификите на ромската етническа група в България, взаимоотношенията им с останалите етноси в страната и държавните институции и на базата на това да бъдат обособени и предложени конкретни работещи интеграционни модели. Формулирани са пет задачи за изпълнение.

Глава първа „Произход, развитие и разселване на ромите в България и Европа през вековете“ е с обем 40 страници. Представени са различни хипотези, на основата на литературни източници, за произхода на ромите и е направен кратък исторически преглед на тяхното разселване в България и Европа, политиката, която се води към тях през вековете, причините и основните направления на миграциите.

Глава втора „Стратификация и етно-културни особености на ромската етническа група в България“ е с обем 40 страници. В нея докторантът представя сложната стратификация на ромите представена от различни автори - Марушиакова и Попов (1993) и Пампоров (2006), които правят детайлен анализ на структурата на ромската идентичност, както и на класификацията на ромските субгрупи. Проследени са етнокултурните особености и вътрешни различия на ромите, митовете, стереотипите, както и класификационните схеми, на различни автори, които използват различни критерии.

Глава трета е с обем от 51 страници. В нея е направен анализ на териториалното разпределение на ромите в България, между градовете и селата, между отделните части на страната. Разгледана е същността на понятието гето и различните интерпретации при изясняване на неговата същност, като все още не е възприета единна концепция.

Направен е анализ на естественото възпроизводство, миграциите и възрастовата структура на ромите в България и са изведени основните тенденции и прогнози на ромската етническа група. Докторантът подчертава водещия фактор на образованието при отчитане на различията в основните демографски и социални показатели.

Глава четвърта „Успешни мерки, политики и модели на интеграция на ромите“ е с обем 79 страници. Разгледани са добри практики при интеграцията на ромите. Заедно с доц. Бърдаров и съвместно с МТСП и общинските власти е приложен успешния интеграционен модел, базиращ се на Ирландския модел в образованието, в община Стралджа. Чрез теренни проучвания, които включват количествени и качествени методи за набиране и анализ на информацията е направен анализ на постигнатите резултати.

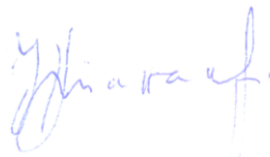
В **заклучението** са отразени основните резултати от изследването в научно-познавателно и практическо направление.

Формулираните четири научни приноса имат както теоретичен, така и практико-приложен характер. Те са точно и подробно дефинирани и отразяват постигнатото в дисертационния труд. Авторефератът е с обем от 56 страници. Той отговаря на изискванията и отразява постигнатите резултати.

Представеният дисертационен труд на Кристина Емилова Петрова-Христова е актуален, дисертабилен и в завършен вид. От направения анализ и получените резултати в дисертационния труд е видно, че формулираната цел е успешно изпълнена. Смятам, че дисертационния труд е посветен на значим научен проблем от теорията и практиката, притежава необходимите качества и са постигнати значими научни резултати. **На това основание предлагам на уважаемото жури да присъди на Кристина Емилова Петрова-Христова научно-образователната степен „Доктор“.**

Гр. София

06.06.2021 г.

Доц. д-р Надежда Илиева